

Egy gondnokság alá helyezési eljárás története

Nyelje el a rendszer?

Makacs jogtudatosság, súlyosnak tartott pszichiátriai kórképet is tartalmazó előélet, lelkiismeretlen orvosi kezelés és az ellenérdekű fél beágyazottsága a helyi hatalmi viszonyokba – ki gondolná, hogy még ma is elég ennyi ahhoz, hogy valakit megróbáljanak megfosztani az önrendelkezés jogától?

December 6-án volt az utolsónak szánt tárgyalási nap dr. M. Erzsébet ügyében a Szentendrei Városi Bíróság. A felperes, a v.-i gyámhatóság képviselője nem jelent meg a tárgyaláson, így a tárgyaláson felmerült új tények miatt a határozat kihirdetésére nem kerülhetett sor.

M. doktornő 2009. december elején fordult a v.-i gyámhatósághoz segítségért, mert úgy érezte, egyedül nem tud megbirkózni a közte és a lakhelyűl is szolgáló idősek otthona között hosszú ideje tartó konfliktusokkal. M. 2005-ben költözött a magánbefejtető által üzemeltetett otthonba, miután ez volt az egyetlen hely, ahol hajlandóknak mutatkoztak az akkor még csak ötven-egynéhány éves rokkantnyugdíjas pszichiáter asszonnyal élete végéig tartó lakhatásra és ellátásra szerződni. Az ellátás pontos feltételeit szerződésbe foglalták, és a doktornő ingatlanának tulajdonjoga az otthont üzemeltető társaságra szállt. A kezdetben jó együttműködést az idő előrehaladtával egyre súlyosabb problémák terhelték: Erzsébet szerint az otthon sorozatosan megszegte a szerződést, míg az otthon szerint M. doktornőnek lettek egyre irreálisabb követelése.

Otthon, gondozó

M. egészségügyi kálváriája akkor már bő tíz éve tartott: az eredetileg pszichiátriai betegként leszállékolt Erzsébet tizenkilencféle gyógyszert szedett, és testi-lelki állapota

Fotó: MTI

fokozódó ütemben romlott. A közepes testalkatú nő a nagy mennyiségben bevitt antipszichotikumok mellékhatásaként szétfíz kilóra hízott; pajzsmirigy- és cukorbetegsége miatt megszűnt szobatiszta lenni, tisztálkodni sem tudott rendszeren – az otthon személyzetével pedig olyan mértékben megromlott a viszonya, hogy az ő segítségüket nem tudta igénybe venni. A legnagyobb teher a kényszerű szobafogság lett, mivel M. doktornő, nemigen lévén társa az otthon idős lakói között, amíg tehetette, „kifelé” élte az életét: könyvtárba, tornaklubba, kirándulni járt, még azt is elérte, hogy a városban étkezessen. Ám mindazon erőfeszítés, amit Erzsébet az emberi méltóságának megőrzéséért tett, lassan értelmét veszítette: a magatehetetlenség kínjait tetézte a gyógyszerek okozta érzelmi elsivárosodás és memória-

vesztés. „Orvos voltam magam is, bíztam az orvosokban” – ezzel magyarázza, miért volt a végleteleg engedelmes beteg.

2008 szilveszterén aztán valami átfordult a doktornőben: az orvosi utasításokkal dacolva elhatározta, hogy egy önmaga fölállította szisztéma szerint fokozatosan elhagyja a gyógyszereit, három-négy hetente egyet, miközben a rendelkezésére álló eszközökkel folyamatosan kontrollálja saját állapotát. Noha szakmai segítséget egyetlen kollégától sem kapott, a dolog egész jól haladt: lefogyott húsz kiló, az életkedve kezdett visszatérni. Már a lista vége felé járt, amikor végzetes hibát követett el: egyszerre három gyógyszert hagyott el, és közben a duplájára emelte a fogyását segítő hormontartalmú szer napi adagját. „Vérszemet kaptam az addigi eredményektől –

mondja –, és ez hiba volt. A megemelt pajzsmirigyhormon hatására kialakult egy pszichomotoros nyugtalanság, és belecsúsztam egy pszichózisba”, aminek kényszerű is alkalmazó aktív kezelés lett a vége lekötözéssel, hosszú hatóidejű injekciókkal. M. doktornőt kevés híján végleg elnyelte a pszichiátriai ellátórendszer.

Aztán amikor túl volt a nehezén, a fülébe jutott, hogy a pszichiátriai gondozót, ahol kezelték, megkereste a v.-i idősök otthona, hogy a pszichiátria adjon hivatalos szakvéleményt, miszerint M. doktornő pszichiátriai otthonban történő ellátásra szorul. A v.-i intézmény az elmúlt öt évben három idős lakóval járt el hasonló módon. Aki pedig egyszer az „elmeszociálisba” kerül, az onnan vélhetőleg nem jön többet ki.

Nyílt titkok

„Fenntartva a korábbi álláspontomat, továbbra is indokoltnak tartom a korlátozó gondnokság elrendelését. Felügyelet nélkül ugyanis könnyen kialakulhat újra a dekompenzált állapot” – vonja le majd később az önkényes gyógyszerbeállítás tanulságait a gondnoksági perben dr. P. igazságügyi pszichiátriai szakértő, támogatva ezzel a felperes v.-i gyámhatóság kezdeményezését. M. doktornő hatóságához írt segítségkérő levelének ugyanis firtca eredménye lett: a gyámhatóság december végi válaszában arról értesítette, hogy kezdeményezték gondnokság alá helyezését, az eljárás lezárultáig pedig ideiglenes zárgondnokot rendelnek ki. Néhány nap múlva megjelentek nála a gyámhatóság emberei: leltárt vettek föl az ingóságairól, és közölték vele, hogy anyagi természetű ügyekben döntést csak a kijelölt gondnokkal együtt hozhat. A korlátozó gondnokság elrendelésére irányuló gyámhatósági kezdeményezés mögött bevalottan is a v.-i otthon állt, amely az életvitel szinte minden területén meg kívánta fosztani M. doktornőt a szabad rendelkezés jogától. Ez a korlátozás a szakértői vélemények alapján három területre szűkölt: az egész-

ségügyi, a vagyoni és a jövedelmi kérdések feletti rendelkezés jogára. Ezzel megnyílt az út az otthon előtt, hogy megszabaduljon egyetlen problémás lakójától, mondván, hogy sem kapacitása, sem engedélye nincs pszichiátriai betegek ellátására.

Az eljárás alapját M. doktornő kórházi zárójelentései képezik, holott ő senkit nem hatalmazott fel arra, hogy ezeket a dokumentumokat bárkinek is átadják: legkevésbé éppen annak az intézménynek, amellyel visszatérően konfliktusai és jogvitái vannak. További érdekesség, hogy az otthonnak a vagyoni ügyekben való önrendelkezés korlátozására irányuló indítványát egy, a helyi takarékszövetkezeti fiókból származó információ alapozta meg, miszerint M. doktornő százezer forinttal új folyószámlát nyitott náluk, melynek kedvezményezettje a katolikus egyház. Januárban újabb öt számlát nyitott, amiken a kisváros jól tanuló diákjainak ösztöndíjaira szánt pénzeket akart elhelyezni. M. doktornő nem értette, hogyan tudhatta meg az otthon, hogy ő miképp rendelkezett a magánvagyonával, bár élt a gyanúperrel, hogy a fiók értesítette az otthon vezetőjét – a hír hallatán mindenesetre a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéhez (PSZÁF) fordult a banktitok megsértése miatt, és erről tájékoztatta is a fiókvezetőt. A bejelentés újabb „ügy” lett M. kartotékján, miszerint – így a pszichiáter szakértő interpretációja – „M. doktornőnek üldöztetési, paranoid tévképzetei vannak”, indokolt tehát a korlátozó gondnokság elrendelése.

A tárgyalóteremben

„Azt mondja tehát a szakértő, hogy külső kontroll nélkül újra kialakulhat a mániás állapot, ami a gyógyszer elhagyásához, és ezzel a veszélyesnek minősíthető »dekompenzált állapot« kialakulásához vezet?” – kérdez vissza a tárgyalást vezető bírónő. „Igen. A mániás állapot olyan, mint az enyhe részegség – magyarázza a szakértő. – Egészségesnek érzi magát, ergo fölöslegesnek gondolja a gyógyszereket tovább szedni, ez vezethet aztán a súlyosabb állapothoz.” „De hát a hivatkozott eset-

ben épp fordítva történt – mutat rá a bírónő az ellentmondásra. – Előbb hagyta abba gyógyszereket szedését, mert meg volt győződve a gyógyszerzése helytelenségéről, és ennek következtében alakult ki a mániás állapot, nem?” „Általánosságban beszéltem” – retirál a kirendelt szakértő. „A gondnokság esetében kulcskérdés a belátási képesség korlátozottsága. Azt kérdem tehát, ön szerint garantált-e az alperes belátása?” „Dr. M. E. 1986 óta számtalan alkalommal állt pszichiátriai kezelés alatt. A kórképe és az eddigi tapasztalatok alapján nem látom biztosítottnak, hogy fennmaradjon a mostani kompenzált, jó állapot” – összegzi a véleményét dr. P.

Erzsébet arcán feszültség, bár jelentősen változtak az erőviszonyok az eljárás kezdete óta: akkori kirendelt védője találkozni sem volt hajlandó vele, most a nemzeti jogvédő szervezet, az MDAC (Mental Disability Advocacy Center) által megbízott ügyvéd képviseli, és itt van a szervezet egyik aktivistája is. De a teremben ül a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum (PÉF) képviselője, és talán a legfontosabb szereplő, Erzsébet új kezelőorvosa, dr. H. az Ébredések Alapítványtól. „Egy betegséglefolyás sokféle paramétertől függ – válaszol a bírónő azon kérdésére, hogy mekkora az esélye M. doktornő visszaesésének. – A korszerű pszichiátriai szemlélet eltávolodott attól, hogy kizárólag a tünetekre és a kórelőzményekre támaszkodva adjon prognózist. Vagyis azt mondhatjuk, hogy a doktornő betegséglefolyása legalább olyan mértékben függ a környezettől, mint a kiinduló kórképtől. A gondnokság mindenképpen korlátozást jelent, és ez stresszorként lép föl, negatívan befolyásolva a gyógyulást; ezen túlmenően stigmatizál, és ezzel akadályozza a felépülést” – mondja dr. H. A korszerű szemléletben a korlátozó gondnokság már átadta a helyét az úgynevezett támogatott döntéshozatalnak: eszerint nem valamiféle hatalmi jellegű intézményi kontrollra van szükség a beteg fölött, sokkal inkább partnerként kell segíteni a megalapozott döntések meghozatalában azt, aki rászorul. „Elfogadó és együttműködő közeg kell a be-

teg körül, és sokféle támogatás, ami képessé teszi őt, hogy megküzdjön a betegségével: ez a felépülésalapú pszichiátriai szemlélet lényege. Erzsébettel tavaly tavasz óta partnerként dolgozunk, és úgy látom, folyamatosan jó döntéseket hoz. Mindenfajta életviteli készség területén sikeresen és határozottan működik – folytatódik a szakvélemény –, éber és okosan él a jogaival. A banki affér is ezt igazolja: ami szűk szakmai szemlélettel talán paranoid téveszmének volna látható, az a PSZÁF jelentése alapján reális igazolást nyert gyanúnak bizonyult.” Az ügyvéd ezen a ponton meglobogtatja a határozatot, amely a banktitok megsértése miatt elmarasztalja a takarékszövetkezetet. „A doktornőnek az elmúlt másfél évben egyetlen enyhén tünetes időszaka volt, de az is három-négy nap alatt lezajlott, és a megbeszélte eljárás szerint kiválóan kontrollálta – nem is vette észre senki. Jelenleg egyetlen gyógyszert szed. Mindezek alapján szakértő tanúként és M. doktornő kezelőorvosaként kifejezet-

ten indokolatlannak tartom a korlátozó gondnokság elrendelését.”

„A gondnokság önmagában is stresszt jelent a betegnek? És ront az állapotán? De hát miért nem lehet erről tudni? – kérdezi a bírónő. – Én eddig több tucat gondnoksági ügyben hoztam ítéletet, de ezt még soha senki nem mondta. És megmondom őszintén, ha maguk nem jöttek volna, M. doktornő már rég gondnokság alatt lenne. A határozatot most nem tudjuk kihirdetni, de annyit mondhatok, hogy megszületett.”

Kint a napon egymás kezét rázogatják M.-ék, mindenki örül. A tárgyalás berekesztése után a bírónő még faggatja H. doktornőt, amikor megcsördül H. telefonja: Borsodból hívja egy kolléganő, tanácsot kér. Ez egyik kliense most szült, épp csak hazaengedték a kórházból. Attól fél, krízis alakul ki nála, mert a gyámhatóság, dacára annak, hogy van apuka és támogató család is, kezdeményezte a kismama korlátozó gondnokság alá helyezését.

Becker András

Karácsonyi
ajándék

500 Ft
ALEXANDRA
KÖNYVKUPON

500
ÖTSZÁZ FORINT

500
ÖTSZÁZ FORINT

500
ÖTSZÁZ FORINT

500
ÖTSZÁZ FORINT

500
ÖTSZÁZ FORINT

2011. december 10-24.
között az Alexandra
Könyváruházakban
minden 5000 forintokénti
vásárláshoz ajándékba
adunk egy 500 Ft értékű
Alexandra könyvkupont.

További részletekért érdeklődjön
üzenetünkben.

Szeretettel
ALEXANDRA